

Generella åtgärder för att minska smittspridning av covid-19 inom vård, tandvård och omsorg, version 7

Fastställd av ordförande för funktionsgrupp chefläkare (HS 2020–00257) 2021-09-14
Utarbetad av Vårdhygien i samråd med Koncernstab hälso- och sjukvård

Syfte

Förebygga spridning av covid-19 från personer som inte har eller har hunnit utveckla symtom inom alla former av vård och omsorg samt tandvård.

Vid vård av patient/omsorgstagare med misstänkt eller bekräftad covid-19 gäller Regional rutin – Vårdhygien covid-19.

Förändringar sedan föregående version

- Redaktionellt förtydligande för att klargöra att source control med munskydd i patient-/omsorgstagarnära arbete inom 2 meter kompletteras med skyddsutrustning för personal i form av visir eller skyddsglasögon.
- Där linjechef gör anpassning i verksamheten avseende tillämpning av source control och skyddsutrustning bör hänsyn tas till vilken risk för exponering anpassningen innebär.

Bakgrund

Covid-19 orsakas av ett smittämne i riskklass 3 som sprids snabbt i en befolkning med varierande immunitet och kan ha ett allvarligt förlopp. För att förebygga smittspridning kan det krävas särskilda avväganden och åtgärder som inte gäller för alla infektioner som sprids från luftvägar.

Vård och omsorg innebär att fysisk distansering inte alltid är möjlig, varför smittspridning mellan personal, besökare och patient/omsorgstagare kan förekomma från person utan upplevda symtom av covid-19. För att förebygga smittspridning inklusive covid-19, inom vård och omsorg, måste verksamheten organiseras optimalt och personalens kompetens säkerställas.

Som en extra patientsäkerhetsåtgärd kan source control tillämpas. Med source control, för vilket svenskt uttryck saknas, avses en mekanisk barriär som minskar risken att bärare sprider luftvägssekret till omgivningen. Då risken för smittspridning av covid-19 är störst i inomhusmiljöer är det där tillämpning av source control är viktigast. Munskydd är förstahandsval som source control. Visir kan vara ett alternativ om munskydd inte kan användas och ska då täcka hela ansiktet och kinder och sträcka sig till nedanför hakan.

Folkhälsomyndigheten anger tre nivåer för source control, se nedan. Vilken nivå av source control som tillämpas beror på det epidemiologiska läget, dvs hur omfattande spridningen av covid-19 är i samhället.

Source control nivå 1: För personal vid ansiktsnära arbete

Source control nivå 2: Kontinuerligt för personal i vårdlokaler¹

Source control nivå 3: Kontinuerligt för personal och besökare i vårdlokaler¹ samt för vuxna patienter/omsorgstagare (om det inte finns medicinska hinder) då de är utanför sitt rum eller om fysiskt avstånd inte kan hållas

Ansvar

Respektive chef har ansvar för att nedanstående rutiner är på plats och efterlevs. Ett stöd i detta arbete kan vara Checklista preventiva åtgärder covid -19, se nedan under relaterad information.

¹ som vårdlokal kan räknas lokaler där diagnostik, vård och omsorg eller behandling av patienter/omsorgstagare bedrivs, liksom gemensamhetsutrymmen och biutrymmen i anslutning till dessa (ex. dagrum, väntrum, personalrum, omklädningsrum, matsal, korridor). Det inkluderar personalutrymmen för vård- och omsorgspersonal i byggnader som inte är vårdbyggnader (t.ex. för hemtjänst, hemsjukvård). Kontor, verkstäder mm där patienter/omsorgstagare, besökare eller vård- och omsorgspersonal inte vistas ingår inte.

Arbetsgång

- Begränsa smittspridning från potentiellt smittad personal
 - Säkerställ att anställda inte kommer till arbetet om de inte känner sig fullt friska och att de lämnar arbetsplatsen vid debut av symtom förenliga med covid-19.
 - Varje verksamhet skapar system för att påminna och säkerställa att medarbetare känner sig friska inför och under sitt arbetspass. Hur detta kan utformas rent praktiskt kan respektive chef anpassa efter sin verksamhet. Det är viktigt att det sker systematiskt och att alla arbetspass inkluderas.
 - Personal med symtom på covid-19 provtas enligt provtagningsrutiner och ska i väntan på provsvar inte vara på arbetet.
- Utbilda personal i att identifiera symtom på covid-19 hos patienter/omsorgstagare och att omedelbart rapportera detta till medicinskt ansvarig alternativt ansvarig chef.
- Säkerställ kompetens om smittvägar och hur dessa bryts. Det innebär att all personal har:
 - fullgoda kunskaper i basala hygienrutiner, inklusive punktdesinfektion och städrutiner samt förutsättning att följa dessa
 - tillgång till adekvat skyddsutrustning samt kunskap om när och hur den ska användas.
- Organisera verksamheten så att nära kontakt minskar mellan personal, besökare, patienter och omsorgstagare
 - Begränsa vistelse i gemensamma utrymmen.
 - Tillämpa fysisk distansering så långt det är möjligt:
 - mellan patienter/omsorgstagare, särskilt i gemensamma utrymmen (ex väntrum, matsal)
 - mellan personal och patienter/omsorgstagare
 - mellan personal i gemensamma personal- och arbetsutrymmen (ex personalrum, omklädningsrum, expeditioner).
 - Undvik att flytta patienter/omsorgstagare från en vårdplats eller enhet till en annan om det inte finns medicinska skäl för detta.
 - Begränsa personalomsättningen inom enheten så att personal vårdar ett begränsat antal patienter/omsorgstagare.
 - Begränsa personalomsättningen mellan enheter.
- **Tillämpa source control enligt nivå 1 och kombinera med skydd för personal**
 - All **personal** använder munskydd (klass II eller IIR) vid patient/omsorgstagarnära arbete inom 2 meter.
 - **Som skydd för personal** i patientnära/omsorgstagarnära arbete, enligt ovan, kompletteras munskydd med heltäckande visir eller skyddsglasögon
 - Om skyddsglasögon används ska de kombineras med munskydd IIR.

Tillämpning av source control och användning av skydd för personal kan av linjechef anpassas efter lokal riskbedömning i den egna verksamheten, i vilken bl.a. hänsyn tas till risk för exponering av eller från person där symtom på covid-19 inte utvecklats.

Följsamhet till grundläggande vårdhygieniska rutiner, inte minst handdesinfektion och korrekt hantering av munskydd och visir är en förutsättning för att åtgärderna ska fylla sin funktion.

Observera

- Munskydd kan behållas på tills det är genomfuktat, förorenats eller blivit trasigt. Munskydd är en engångsprodukt som slängs när det tagits av. Se mer i regional instruktion ”Munskydd - praktisk hantering”.

Relaterad information

- Folkhälsomyndighetens affisch, [Så använder du engångsmunskydd](#)
- Folkhälsomyndigheten, [Åtgärder för att minska risken för smittspridning av covid-19 från personal inom vård, tandvård och omsorg](#)
- Folkhälsomyndigheten, [Covid-19: Anpassning av smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg med hänsyn till vaccination och epidemiologiskt läge](#)
- Folkhälsomyndigheten, [Vidareutveckling och konkretisering av nivåerna för den fortsatta anpassningen av smittskyddsåtgärder för covid-19](#)
- Folkhälsomyndigheten, [Covid-19: Kompletterande anpassningar av smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg](#)
- Västra Götalandsregionen [Source control – frågor och svar](#)
- Socialstyrelsen, [Sjukdomar eller tillstånd som innebär en ökad risk att bli allvarligt sjuk i covid-19](#)
- Regional checklista – [Checklista preventiva åtgärder covid-19](#)
- [Regional instruktion](#) - Munskydd - praktisk hantering
- [Regional rutin – Vårdhygien covid-19](#)

Innehållsansvarig:

Ingemar Qvarfordt, Medicinsk rådgivare, Enhet patientsäkerhet, Koncernstab hälso- och sjukvård